
“Jeg vil ikke fjerne halvdelen af mig selv”. Jonathans historie

Materielle	Tid	Alder
B6	140 min	13-15

Nøgleord: Identitet, ligebehandling, LGBT, normer

Indhold

Denne øvelse handler om at definere sin egen identitet og om multidiskrimination. Den tager udgangspunkt i en personlig historie, fortalt af Jonathan – en ung mand, der ikke passer ind i heteronormen. Han identificerer sig som både etnisk minoritet og homoseksuel. Eleverne læser historien som forberedelse og arbejder med de forskellige normer, som optræder i historien, ud fra forskellige temaer. I opsamlingen diskuteres historiens temaer i klassen.

Formål

- At eleverne får en øget forståelse af de sammensatte årsager til fordomme og diskrimination pga. seksuel orientering og kønsidentitet
- At deres evne til at analysere og reflektere over sociale normer og forventninger styrkes, samtidig med at de forholder sig til, hvordan de selv handler og reagerer
- At eleverne gennem den personlige fortælling stimuleres til at reflektere over egne holdninger og værdier, kulturel og normmæssig forandring, både på et individuelt plan og i klassen

Fag

Dansk, historie

Trinmål efter 9. klasses trin

Dansk

- forholde sig analytisk og reflekteret til tekster og andre udtryk fra forskelligartede medier
- udvikle og udvide ordforråd og begrebsverden
- forholde sig analytisk, vurderende og produktivt til sagprosa og andre udtryksformer

Historie

- forholde sig til eksempler på kulturmøder og kultursammenstød i dansk, europæisk og global sammenhæng
- indgå i diskussion om forandringer i forskellige perioders opfattelser af magt og ret, herunder regulering af forholdet mellem den enkelte og fællesskabet
- give eksempler på, at en periodes fremherskende værdier og holdninger kan forklare afgørende begivenheder og samfundsforandringer

Tidsforbrug

5 minutters introduktion til emnerne og forberedelse forud for undervisning (for læreren)

45 minutters hjemmearbejde (for eleverne): Læsning af historie

45 minutter til arbejde med spørgsmålene og opsamling

Materialer

- Adgang til internet, hvis eleverne skal kunne besøge rådgivnings- eller debatsider på nettet om relevante emner.
- Bilag 1: Til eleverne: Jonathans historie: "Jeg vil ikke fjerne halvdelen af mig selv"
- Bilag 2: Til eleverne: Spørgsmål til Jonathans historie.
- Bilag 3: Til læreren: Tip og baggrundsmateriale til arbejde med multidiskrimination ud fra Jonathans historie.

Vejledning**1. Introducer øvelsen og hjemmearbejdet**

Forklar eleverne på forhånd, at I skal arbejde med en virkelig historie, nemlig en ung mands personlige beretning. Omdel Jonathans historie (Bilag 1), der skal læses som hjemmearbejde.

2. Resume af teksten

Lad eleverne i fællesskab give et kort resume af historien i klassen.

3. Arbejde med teksten og præsentation på klassen

Eleverne inddeles i grupper, der arbejder med spørgsmålene i bilag 2.

Hver gruppe vælger en elev, der tager noter og til slut opsummerer diskussionen.

Der gives ca. 20 minutter til at diskutere spørgsmålene i grupperne. Derefter præsenterer grupperne deres diskussioner for resten af klassen. Som lærer kan du bruge Bilag 3 (til læreren) som baggrund for diskussionen efter gruppernes præsentationer.

4. Opsamling

Med udgangspunkt i gruppearbejderne og i Bilag 3 til læreren kan du afrunde ved at trække tråde til elevernes egen hverdag og virkelighed:

- Hvordan er kønsnormerne og forventningerne her i klassen og her på skolen i forhold til henholdsvis piger og drenge?
- Hvordan er normerne her i klassen og her på skolen i forhold til kønsidentitet, seksuel orientering og etnicitet?
- Hvilke normer for kønsidentitet, seksuel orientering og etnicitet ville du ændre på for at gøre det lettere for alle elever at føle sig accepterede i skolen?

Tip til læreren

Ikke alle unge mennesker føler sig specielt udsatte, fordi de definerer sig selv som homoseksuel, biseksuel eller transkønnet og/eller en etnisk minoritet. Jonathans historie kan derfor også bruges til at tale om fordelene ved at have en sammensat identitet, at kunne navigere mellem forskellige kulturelle sammenhænge og forstå verden fra forskellige vinkler.

I opsamlingen kan du også vælge at tale med eleverne om mulighederne for telefonisk eller online rådgivning for LGBT-personer og unge mennesker i det hele taget. Kender eleverne til nogle rådgivningstilbud eller hotlines? (Et eksempel kunne være radioprogrammet og internetportalen Tværs, <http://www.dr.dk/tvaers>). Diskuter, hvilke behov den form for rådgivning kan dække.

Vær opmærksom på:

At arbejde med personlige historier kan i nogle tilfælde inspirere elever til selv at åbne op for egne historier og følelser i den efterfølgende diskussion. Hvis det sker, kan der være risiko for, at læringsrummet bliver utrygt, og at en elev bliver sårbar over for klassekammeraterne.

Observer derfor disse "spilleregler":

- Fortæl eleverne, at de er meget velkomne til at bidrage med personlige erfaringer, hvis de har lyst til det – men at det også er helt ok at deltage i diskussionerne uden at inddrage personlige oplevelser og følelser.
- Sørg for at samle op på og afrunde hver diskussion, så de elever, der har delt noget personligt, føler at deres historier er blevet anerkendt som positive bidrag til gavn for hele klassen.

Anbefalinger

Det anbefales at arbejde med "Grundregler" og "Samarbejde og inklusion", inden I arbejder med dette materiale.

Der findes flere oplysninger om normer, heteronormativitet og seksualitet i "Heteronormen". Denne øvelse styrker elevernes bevidsthed om, hvad normer er, og hvorfor heteroseksualitet opfattes som normalt og 'naturligt'. Når eleverne først er blevet klar over de normer og uskrevne regler, der vedrører køn og seksualitet, bliver de bedre i stand til at sætte spørgsmålstejn ved normer og analysere, hvordan og hvorfor visse mennesker oplever diskrimination.

Som supplement anbefales det også at arbejde med øvelsen "Et skridt fremad", der skærper elevernes bevidsthed og refleksion i forhold til at tilhøre bestemte sociale kategorier, herunder at være minoritet inden for en minoritet.

Endelig kan I også supplere med øvelsen "Alle har brug for en hjemmebane. Lines historie", der tager udgangspunkt i en personlig historie, fortalt af en ung kvinde, som er opvokset i en etnisk dansk familie, og som ikke passer ind i heteronormen. Her arbejder eleverne bl.a. med, hvordan heteronormen kan spille sammen med normer for adfærd i familie-, skolemæssige og andre sociale sammenhænge.

Kilder

Interviewet med Jonathan er fra bogen *Den forbandede kærlighed. Fjorten fortællinger om homoseksuelle og kulturel mangfoldighed* af Marianne Nøhr Larsen og Malene Fenger-Grøndahl, CDR-Forlag 2007, Danmark. Fotos: Hanne Bielefeldt.

Personen på billederne er ikke Jonathan, men en model.

Bilag 1:

”Jeg vil ikke fjerne halvdelen af mig selv”. Jonathans historie

Han er sort, han er homoseksuel, og han har oplevet diskrimination på grund af begge dele. Men 19-årige Jonathan ser det som en ekstra chance at tilhøre en dobbeltminoritet. ”Det giver mig mulighed for at se livet fra mange vinkler”, siger han.

”Lige fra børnehavealderen følte jeg mig tiltrukket af drenge, og lige fra begyndelsen følte jeg mig anderledes end de andre drenge. Jeg var også vant til, at folk kiggede, fordi jeg er sort. Men ingen af delene har været specielt svært for mig. Jeg har lært at stole på mig selv og stå inde for, hvem jeg er, og det kommer man langt med,” siger Jonathan. Han fortæller her om sit liv og om sin oplevelse af at tilhøre to minoritetsgrupper i Danmark. Jonathan er

nemlig homoseksuel, og han er sort. Han er født i Danmark, og begge hans forældre er fra Kenya.

’Det kom ikke som noget chok for mig’

”Jeg sprang ud første gang, da jeg var 13 år. På det tidspunkt havde jeg erkendt over for mig selv, at jeg var homoseksuel. Jeg havde ligesom fået sat navn på dét, som jeg egentlig havde vidst eller fornemmet i mange år. Vi havde nemlig lavet projekt på skolen, og jeg havde siddet på skolens bibliotek og kigget i en bog om seksualitet og drillet nogle piger ved at vise dem nogle nøgenbilleder i bogen, som de blev flove over at kigge på. I bogen var der en historie om to drenge, der var bedste venner. Da den ene fik en pigekæreste, blev den anden jaloux, og på den måde gik det op for ham, at han måske mest af alt var forelsket i sin ven og ikke bare ville være venner med ham. Da jeg læste den historie, følte jeg, at det kunne have været mig. Jeg kunne fuldstændig identificere mig med den dreng, der blev jaloux på sin ven.

Bag i bogen fandt jeg så telefonnummeret til LGBT Danmark, Landsforeningen for Bøsser, Lesbiske, Biseksuelle og Transpersoner, og ringede til deres rådgivning. Efter den opringning var det, som om jeg vidste, at det var det, jeg var: homoseksuel eller måske biseksuel.”

’Jeg var lidt uden for nummer’

Sprang du ud over for dine forældre?

”Nej, de fandt ud af det ved et tilfælde. Dagen efter, at jeg havde ringet til Landsforeningen, trak jeg mine bedste venner, tre piger, til side ovre i skolen og fortalte dem, at jeg også var til fyre. Deres reaktion var bare noget i retning af ”nå, var det ikke andet, du ville sige”. Det var ikke nogen stor overraskelse for dem, for jeg var så meget en del af deres pigefællesskab, at det næsten var naturligt, at jeg kunne lide drenge, ligesom de kunne. Men jeg blev så overvældet over, at de tog det på den måde, at jeg begyndte at græde, og så begyndte de også at græde.”

”Det var nok også ret nemt for mig at sige det til dem først, fordi de var piger. Jeg tror, at drenge tit går mere i forsvarsposition, hvis en anden dreng fortæller dem, at han er til fyre, for så opfatter de det, som om han retter sin seksualitet mod dem. Men i min klasse var der ikke nogen store problemer med det. Måske fordi de alle sammen kendte mig godt i forvejen. De opfattede mig nok som anderledes allerede på forhånd, fordi jeg altid havde været mest sammen med piger og snakkede bedst med piger. Og så betød det nok også noget, at jeg rent fagligt var ret stærk. Jeg var længere fremme end de andre i klassen, så drengene havde ligesom accepteret, at jeg var lidt uden for nummer.

Til gengæld var der nogle drillerier fra drenge i de ældre klasser. Det begyndte allerede, inden jeg sprang ud. De kaldte mig *tøsen* og *pigen*, fordi jeg legede med piger og godt kunne lide at synge. Jeg var nok også ret feminin dengang.”

Var bange for morens reaktion

”Da jeg var sprunget ud over for mine klassekammerater, tænkte jeg lidt på at springe ud over for min mor og min stedfar. Men min mor er meget troende kristen, og jeg vidste, at mange kristne opfatter homoseksualitet som en synd, så jeg var bange for, hvordan hun ville reagere. Så jeg sagde ikke noget. Men min mor opdagede det selv. Jeg havde været i ungdomsgruppen i Landsforeningen en enkelt gang og havde fået nogle blade og brochurer med hjem, og jeg havde også lånt nogle bøger på deres bibliotek. Det lå alt sammen på mit værelse, og en dag da min mor ryddede op, fandt hun det. ’Hvorfor læser du den slags, hvad har det med dig at gøre?’ spurgte hun. ’Jeg tror, at jeg også er sådan,’ sagde jeg.”

”Hun reagerede med at sige, at det var synd for mig. Men jeg tror egentlig, at hun syntes, at det var synd for hende selv. Hun blev også såret over, at mine klassekammerater havde fået det at vide før hende, og at jeg havde skjult det for hende.”

Noget djævelsk, der kom udefra

”Den næste periode var hård. Min mor overvågede mig og ville vide, præcis hvad jeg lavede. Hun var bange for, at jeg løj for hende, og hun var også bange for, at nogen i det kenyanske miljø ville opdage, at jeg var homoseksuel. I virkeligheden kunne hun nok godt selv acceptere, at jeg var homoseksuel, men hun var bange for, hvad andre ville sige. Så jeg lovede min mor og min stedfar, at ingen i det kenyanske miljø ville få noget at vide, og det er stadig vores aftale. Jeg forstår godt, hvorfor det er vigtigt for dem. Hvis folk i det kenyanske miljø hører, at jeg er homoseksuel, vil der komme en masse sladder om mine forældre og deres opdragelsesmetoder.

Hvad ens barn laver, falder tilbage på én selv, og blandt kenyanere opfattes homoseksualitet som regel som noget, der kommer udefra på grund af dårlig opdragelse, eller fordi man er blevet påvirket af det danske miljø.”

Jeg har været nødt til at læse Bibelen på en ny måde

”Min mor prøvede at overtale mig til at gå til psykolog og sagde til mig, at jeg kunne blive behandlet for mine tilbøjeligheder. Og hun citerede en masse fra Bibelen og sagde til mig, at mine ideer om at være til drenge var noget djævelsk, der var kommet til mig udefra.”

”Det troede jeg ikke selv på, men jeg skulle da bruge noget tid på at finde ud af, hvordan jeg kunne kombinere kristendom og homoseksualitet. Jeg var troende kristen dengang, og det er jeg også nu, men jeg har været nødt til at læse Bibelen på en ny måde for at bevare min tro. Jeg har lagt en distance til nogle af de ting, der bliver prædikeret i kirken.

Jeg prøver at sætte kritisk lys på det, der bliver sagt om kristendom og homoseksualitet, og det er gået op for mig, at når det præsenteres som uforenelige størrelser, er det, fordi bibelcitaterne tages ud af deres sammenhæng. Flere steder i Det Gamle Testamente er der fordømmelser af homoseksualitet, men det står som en del af en hel pakke med regler om, hvad man må og ikke må, og de fleste af de regler efterleves slet ikke i dag, heller ikke af troende kristne. Der står for eksempel, at kvinder, der menstruerer, ikke må forlade huset, og at alt, hvad de rører, skal brændes, fordi de er urene. Det er der jo ingen, der tager alvorligt i dag.”

Overholder kenyanske traditioner

”Jeg synes jo heller ikke, at fordømmelse af homoseksuelle hænger særlig godt sammen med grundværdierne i kristendommen, som vel er kærlighed og forståelse. Det har jeg også prøvet at sige til min mor. Men vi diskuterer ikke det med religion så meget mere. Hun går mere op i at bevare familiens ære og status i det kenyanske miljø, og derfor er der også nogle regler, jeg respekterer, selv om jeg er over 18 år og godt selv kunne bestemme.

For eksempel vil hun helst ikke have, at jeg drikker og kommer fuld hjem hen på morgenen. Det er imod kenyansk tradition, og hvis jeg gør det, og alle i det kenyanske miljø hører om det, vil de mene, at mine forældres opdragelse har slået fejl. Så jeg forsøger at overholde nogle af de ting. Faktisk synes jeg, det er godt, at der er nogle grænser. Det foretrækker jeg frem for den måde, mange danskere opdrager deres børn på.”

At opleve diskrimination

Har du nogensinde oplevet at blive diskrimineret, fordi du er sort?

”Jeg havde lidt af en krise, da jeg var 11-12 år gammel, hvor jeg var meget bevidst om, at jeg er sort, og hver gang nogen sagde noget grimt om sorte eller indvandrere, lagde jeg mærke til det. Det gik mig virkelig på og gjorde mig ked af det. Det var svært for mig at forstå, hvorfor andre opfattede mig som anderledes, når jeg nu følte mig dansk.”

Selvom Jonathan med tiden har fået lettere ved at håndtere diskriminationen, møder han den stadig, og

han føler, at den er blevet værre, efter at han sprang ud:

”Jeg har faktisk oplevet mere diskrimination i homomiljøet,” fortæller han.

Tvunget til at tage stilling

”Det at være homoseksuel betyder, at jeg har været tvunget til at tage stilling til mit liv og mine værdier i en ung alder. Det opfatter jeg som en styrke”.

”At jeg så har en anden etnisk baggrund end dansk, betyder bare, at jeg har et endnu bredere syn på verden og kan se forskellige ting fra mange vinkler. Jeg er anderledes end flertallet på flere måder, og derfor ser jeg nok altid tingene lidt udefra. Jeg ser verden som et menneske først og fremmest, så som dansker, og så som dansker med anden etnisk baggrund, og endelig som etnisk minoritet og homoseksuel. De fleste andre kan kun se verden som dansker eller som dansk kvinde eller dansk mand. Folk har også tit sagt til mig, at jeg slet ikke svarer til deres billede af, hvordan en homoseksuel er, eller hvordan en sort er. Jeg er jo bare mig selv. Så hvis nogen kom og sagde, at de kunne fjerne min homoseksualitet, ville jeg sige nej tak. Ens seksualitet er jo en stor del af ens personlighed, og jeg vil ikke fjerne halvdelen af mig selv.”

Bilag 2: Refleksionsspørgsmål til teksten “Jeg vil ikke fjerne halvdelen af mig selv”

Kønsnormer

- Hvilke kønsnormer eller forventninger i forhold til henholdsvis piger og drenge støder Jonathan på i sin klasse, hos drengene i de større klasser og senere hos sine tre bedste venner?
- Hvilke normer giver Jonathan selv udtryk for i sin historie?
- Kan du genkende nogle af de samme normer hos folk, du selv kender, eller i dit eget liv?
- Diskuter, hvad der skal til, for at en person har det godt med at skille sig ud fra mængden og være anderledes. Hvad skal der for eksempel til for at føle sig godt tilpas i jeres klasse?

Etnicitet

- Hvad vil det sige at tilhøre en etnisk gruppe? Er det noget andet end at have en nationalitet?
- Hvad mener du kan være konsekvenserne af at føle sig udenfor eller som en ‘fremmed’ i sin skole, sin omgangskreds eller det land, man bor i?

Diskrimination og multi-diskrimination

(Multi-diskrimination vil sige, at en person bliver diskrimineret på baggrund af flere forhold samtidig).

- Hvilke faktorer har gjort, at Jonathan har oplevet diskrimination?
- Hvordan kan man undgå eller stoppe den slags mobning?
- Er det nok at passe ind i normerne for at undgå at blive diskrimineret?

Bilag 3 (til læreren):

Begreber og baggrund for arbejde med multi-identitet

Multi-identitet og roller

Identitet kan forstås som summen af en række forskellige dele, der tilsammen definerer, hvem vi er som individer. Kultur og tradition, religiøs og social baggrund er nogle af de faktorer, der spiller ind i forhold til forskellige dele af vores identitet og hvordan vi lever med dem. Men identitet er fleksibel og foranderlig, og vi positionerer og identificerer os forskelligt alt efter, hvem vi er sammen med; hvilke forventninger vi (tror vi) bliver mødt med (køn, seksuel orientering, alder, etnicitet m.m.); og hvilke muligheder og forhindringer, vi støder på.

Mange unge er gode til at navigere mellem forskellige kulturer og miljøer, hvor de definerer sig selv i forhold til sammenhængen. Men det betyder ikke, at vi helt frit vælger, hvilken del af vores identitet vi fremhæver eller bringer i spil i en given sammenhæng. Der er altid nogle normer i et samfund for, hvordan og hvor vi kan positionere os – dvs. nogle bestemte opfattelser af, hvordan man er en "normal" dreng, pige, mor, søster, muslim, kristen, elev, lærer osv.

Begreberne 'minoritet', 'majoritet', 'diversitet'

Begrebet 'minoritet' betegner et individ eller en gruppe af individer med nogle karakteristika, der anses for anderledes (ofte på en negativt ladet måde) fra majoriteten. Minoriteten indgår i en asymmetrisk magtrelation til majoriteten i en gruppe eller befolkning. En minoritet befinder sig ofte i en mindre privilegeret position end majoriteten, når det gælder at definere normer såvel som adgang til rettigheder. En minoritet kan godt være kvantitativt større end majoriteten. Eksempelvis havde en lille, hvid del af befolkningen i Sydafrika under apartheid magten til at definere normer og kontrollere adgang til rettigheder for den langt større sorte og farvede befolkning. Andre eksempler på minoriteter er seksuelle minoriteter, etniske minoriteter og religiøse minoriteter.

Begrebet 'majoritet' betegner en privilegeret gruppe i et samfund, som indtager en magtposition i relation til en minoritet eller minoriteter. Majoriteten kan siges at have "monopol på normerne" og sætter dermed betingelserne for, hvad der anses som rigtigt og forkert. Dette norm-monopol udøves gennem uskrevne regler, såvel som i lovgivning og/eller anden forvaltning i samfundet. Et eksempel på sådan et norm-monopol er den heteronormative ide om, at det er mere 'naturligt' og 'rigtigt' at være heteroseksuel end at være homoseksuel eller biseksuel. Inden for lovgivning ses heteronormen fx i ulige rettigheder til at gifte sig i de fleste samfund.

Begrebet 'diversitet' omfatter både synlige og ikke-synlige forskelle mellem mennesker. Det kan være forskelle relateret til køn, alder, funktionsevne, religion eller tro, etnisk baggrund, seksuel orientering og/eller politisk holdning. Diversitets-begrebet inkluderer både minoriteter og majoritet. Når begrebet 'diversitet' bruges i dette materiale, refererer det også til en ide om diversitet som positiv sameksistens mellem mennesker med forskellige baggrunde fx i et lokalmiljø eller en skole, og en anerkendelse af diversitet som en vigtig ressource i samfundet.

Begrebet 'multi-diskrimination' henviser til det faktum, at diskrimination er et komplekst fænomen, og at personer ofte diskrimineres på baggrund af flere forhold. En kvinde fra en etnisk minoritetsgruppe kan for eksempel opleve diskrimination både pga. sit etniske tilhørsforhold, sit køn og sin religion. Samtidig indebærer diskrimination ofte, at der fokuseres på især én egenskab hos personen – og dermed overses det, at dette menneske ligesom alle andre har mange forskellige sider af sin identitet, som køn, alder, etnicitet, seksuel orientering osv.